

בענין ריצוי ציץ

א. פתיחה

מכתב אלקים (שמות כח: לח): "והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנת קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'". בגמ' במנחות (כה.) למדו מכאן דהציץ מרצה על עון טומאה בקדשים, ונחלקו התנאים בפסחים (עז.) היאך הוה:

דתניא: ציץ, בין שישנו על מצחו ובין שאינו על מצחו מרצה, דברי רבי שמעון. רבי יהודה אומר: עודיהו על מצחו מרצה, אין עודיהו על מצחו אינו מרצה. אמר לו רבי שמעון: כהן גדול ביום הכפורים יוכיח, שאינו על מצחו ומרצה. אמר לו: הנח ליום הכפורים, שטומאה הותרה בציבור. מכלל דרבי שמעון סבר טומאה דחוויה היא בציבור.

ר' יהודה ס"ל דהציץ מרצה דוקא בעודו על מצחו של כה"ג, אבל ר' שמעון ס"ל דמרצה אף כשהוא מונח בקרן זוית.¹ ר' שמעון הקשה מכה"ג ביוה"כ, דנכנס לפני ולפנים בלי הציץ (דהרי אינו נכנס בבגדי זהב) ואעפ"כ ודאי שהציץ מרצה בהיותו בקדש הקדשים. ותירץ ר' יהודה דמשם אין ראיה, כיון דטומאה הותרה בציבור ולכן לא צריכינן כלל להאי טעמא דריצוי ציץ, דלא שייך אלא היכא דטומאה דחוויה בציבור, כמבואר בסוגיא שם.

¹ נחלקו הראשונים אליבא דר"י מתי צריך הציץ להיות על מצחו. רש"י (יומא ז,; פסחים עז. ד"ה בין) כתב דאין הציץ מרצה א"כ היה על מצחו של כה"ג "כשאיירעה טומאה על הקרבן", אבל היד רמ"ה (סנהדרין יב:) כתב: "ואינו נראה בעינינו, דבשעת טומאה מאי ריצוי איכא, אלא מסתברא דבשעת הקרבה קאי דמרצה על הקרבן שנשטמא ברצון". [וע"ע ברבב"ז (הל' ביאת המקדש ד:ח) שנסתפק בזה ונטה לדעת הרמ"ה.] ונראה לבאר, דרש"י ס"ל דהציץ מרצה ע"י החלשת הטומאה וממילא עלתה לו ההקרבה, ואילו הרמ"ה ס"ל דהציץ אינו מחליש את הטומאה אלא מתקן במישרין את ההקרבה גופה. אכמ"ל לדון בשאלה זו, אך להתאפק לא אוכל, ואציין הא דאיתא בפסחים (עח.) "רבי אליעזר סבר מרצה עילויה ומשוי ליה כטהור..." ועיין היטב בפרש"י ור"ח שם, ובליקוטי ר' בצלאל אשכנזי (פסחים כה. תוד"ה על הבשר [שייך לתוס' פסחים טז:]), ובספר הישר לר"ת (חלק החידושים, ס"י תק"ט) ע"פ התוספתא במעילה (א:ד.).

והנה פסק הרמב"ם (הל' ביאת המקדש ד: ח) כר' יהודה, וז"ל, ואין הציץ מרצה אלא בזמן שהוא על מצחו שנאמר והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני י"י, עכ"ל. וז"ל להלן שם (ד: טו), ומפני מה מחזירין על הטהור מבית אב אחר, מפני שהטומאה לא הותרה בציבור אלא באיסורה עומדת ודחוייה היא עתה מפני הדחק, ואין דוחין כל דבר הנדחה אלא במקום שאי אפשר ומפני זה צריכה ציץ לרצות עליה, עכ"ל. מבואר ברמב"ם דפסק כר' יהודה ואעפ"כ פסק דטומאה דחוייה בציבור, וזה נגד סוגיה ערוכה דלעיל דר' יהודה ס"ל דטומאה הותרה בציבור. א"כ הדרא קושית ר"ש לדוכתה, כהן גדול ביום הכפורים יוכיח, דאם טומאה דחוייה אז שוב צריכין לציץ גם לפני ולפנים, והיאך מרצה, וצ"ע.

ובאמת בירושלמי ביומא (א: ב) איתא, וז"ל, אית תניי תני הציץ מרצה על מצחו אית תניי תני אפילו בזוית מאן דאמר הציץ מרצה על מצחו והיה על מצחו תמיד ומאן דאמר אפילו בזויות מן הדא דיום הכיפורים, עכ"ל. והנה כאן הביאו ראיה מכה"ג ביום הכיפורים אלא דלא תירצו דטומאה הותרה בציבור, ודלא כהבבלי. ונראה דמזה יצא מקורו של הרמב"ם, דפסק הן כר' יהודה והן כמ"ד טומאה דחוייה בציבור, דהרי בירושלמי לא הא בהא תליא. ואכן, הרמב"ם הביא את הסיפא של הפסוק "והיה על מצחו תמיד" כמו הירושלמי, ולא את הרישא "על מצח אהרן ונשא" כדאיתא בבבלי (יומא ז:), ומוכח דאזיל בתר הירושלמי ולא הבבלי. אלא דעדיין צ"ע, דהרי הירושלמי לא תירץ מאומה אודות הראיה מיוה"כ, וטעמא בעי. ויש לעיין במה פליגי הבבלי והירושלמי, ואמאי לא הוכרח הירושלמי לתרץ דטומאה הותרה בציבור כמו שתירץ הבבלי.

ב. התירוצים של מפרשי הרמב"ם

וכבר עמדו על קושי זה נושאי כליו של הרמב"ם. המהר"י קורקוס (הל' ביאה"מ ד: ז-ח) כתב דאף למ"ד טומאה דחוייה בציבור אין הציץ מעכב את הריצוי, וז"ל, דלעולם עונש יש בדבר וכפרה בעי ולכך ציץ מרצה, ובודאי דהיכא דאיכא ציץ עדיף טפי שאין צורך עוד לכפרה ולא נשאר עונש בדבר, ומ"מ כשאין ציץ אין מבטלין הקרבן משום כך ובוחרים מן הרע מיעוטו, עכ"ל. אולם, זה נגד פשטות הגמ' והרמב"ם דבעינן ציץ לעיכובא למ"ד טומאה דחוייה בציבור, וא"כ לא הועילו דבריו.

אחרים תירצו על בסיס דברי התוס' ביומא (ז: ד"ה מכלל), דהקשו על הגמ' שם וכתבו דאף אי נימא טומאה דחוייה בציבור, הרי דביוה"כ קרבן ציבור

דוחה את הטומאה היכא דאי אפשר, מידי דהוה אטומאת גברי: דתנינן (פסחים פ:) אין הציץ מרצה על טומאת הגוף, ואעפ"כ ודאי שאם נטמא רוב הציבור יקריבו בטומאה אף למ"ד טומאה דחוויה בציבור, וחזינן דהכי הלכתא דקרובן ציבור דוחה את הטומאה אף בלי הציץ היכא דאי אפשר, וא"כ הוא הדין בכה"ג ביוה"כ דאי אפשר להיכנס עם הציץ.

המאירי (פסחים עז). לכאורה מתרץ כן עבור הרמב"ם, וז"ל, ומעתה יום הכפורים בעבודת פנים שאין שם ציץ שהרי אינו נכנס לפנים בבגדי זהב אם אירעה שם טומאה לא נרצה וי"א שביום הכפורים מיהא הלכה כר' יהודה שלא להצריך בה רצוי ציץ הואיל ואי אפשר, עכ"ל. לדעה הראשונה אמנם ביוה"כ הציץ אינו דוחה כיון שאינו על מצחו, אבל לדעה השניה, גם ר' יהודה מודה דאין אנו צריכין לריצוי ציץ "הואיל ואי אפשר", וזה לכאורה כמו התוס' הנ"ל.

אלא דדברים אלה לא ניתנו להיאמר, לא בדעת הרמב"ם ולא בדעת המאירי, וממקום שבאת – דהנה, התוס' הביאו ראיה לדבריהם מטומאת הגוף דסברי דאין הציץ מרצה ואעפ"כ מביאין בטומאה, אבל הרי הרמב"ם (הל' ביאה"מ ד:ז) פליג על זה, וז"ל, אבל אינו מרצה על טומאת הנאכלין, ולא על טומאת האדם שנטמא בטומאה ידועה, אלא אם כן היתה הטומאה הדחוויה בציבור שהציץ מרצה עליה, עכ"ל. הרי מבואר דעל טומאת גברי בציבור הציץ אמנם מרצה, וכן כתב המאירי עצמו בפירוש (שבועות ט:), וא"כ אין שום ראיה דמביאין את הקרבן היכא דאי אפשר לציץ לרצות. ומשום הכי, על כרחינו דיש לפרש את המאירי באופן אחר, ולהלן נבאר.

הרדב"ז (הל' ביאה"מ שם) תירץ בניסוח אחר, וז"ל, קצרו של דבר, דאין דנין אפשר משאי אפשר... אבל עבודת יוה"כ בפנים שא"א להיות על מצחו בכל גוונא מרצה אעפ"י שאינו על מצחו ותלוי בסיכתא, אלא שיהיה שלם שלא נשבר, עכ"ל. מבואר בדבריו דהיכא דאי אפשר לציץ להיות על מצחו, הוא מרצה גם בקרן זוית כדעת ר' שמעון. התוס' והמאירי כתבו דלא צריכין לריצוי ציץ היכא דאי אפשר, אבל הרדב"ז הרי ס"ל דבעינן הציץ לעיכובא אלא דר' יהודה מודה לר' שמעון בכהאי גוונא, ודברים כגון אלה לא שמענו ולא ראינו מימינו, ומניין לו כל זאת דאיכא תרי דיני בציץ, וצע"ג על הרדב"ז.² ועדיין לא עלה בידנו ביאור הוגן לשיטת הרמב"ם והירושלמי, ולא נחה דעתנו.

² האור שמח (הל' ביאה"מ ד:ח) כתב אף הוא דאיכא תרי דיני, חדא דמרצה על מצחו ועוד דבקרובן ציבור מרצה בקרן זוית, אבל גם דבריו מוקשים ולא נראים בעינינו, ועיי"ש.

ג. מעמד הציץ בקדושת כה"ג

בטרם נבאר את ריצוי הציץ, שומה עלינו לרזן ביחס שבין הציץ לבין קדושת כה"ג. דהנה איתא בגמ' (זבחים יז:), וז"ל, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם, עכ"ל הגמ'. אבל נראה דמלבד דין זה אשר נוהג בכל הכהנים ובכל הבגדים למיניהם, לציץ איכא מקום מיוחד ביצירת קדושתו העליונה של הכה"ג.

דהנה, משמע בקידושין (נו.) דינאי המלך לבש את הציץ גם מחוץ למקדש וגם שלא בשעת עבודה, וכלל אצלנו דכהאי גוונא אסור,³ והתוס' (שם ד"ה הקם להם) הביאו את דעת ר"ת, וז"ל, ומפרש רבינו תם דדוקא ציץ משום דכתיב בו (שמות כח) והיה על מצחו תמיד משמע דמותר שלא בשעת עבודה אבל בשאר בגדים לא, עכ"ל. ותמה עליו הריטב"א ביומא (ז: ד"ה מי לא בעי), וז"ל, דקדק מכאן ר"ת ז"ל שהציץ מותר לכהן גדול אפילו במדינה... ואינו מחוור דהיכי מקילין בציץ נזר הקדש טפי מבגדי כהן הדיוט, וכל כי האי גוונא תמיהא רבה היא, עכ"ל. ונראה לבאר דעת ר"ת, דהציץ אינו רק חדא מבגדי העבודה אלא מהווה חלק מעצם קדושתו של הכה"ג, וזהו הך דינא ד"על מצחו תמיד" דבלי הציץ עצם קדושתו נעשית פגומה ועלובה, ולכן דוקא משום חומרתו של הציץ וחשיבותו הוא רשאי להניחו בכל עת כיון דכך דינו של כה"ג דנזר הקדש תמיד על מצחו, וזוהי גדולתו וכך היא תפארתו.⁴

ועוד ראה דלבישת הציץ מהווה חלק מעצם קדושתו של הכה"ג, דהנה בגמ' ביומא (ה: ו-.) שו"ט כיצד הלביש משה את אהרן ובניו הכהנים לראשונה, ונחלקו רש"י והריטב"א בפירוש הסוגיא, וכתב הריטב"א שם (ו. בבת אחת), וז"ל,

³ עיין ברש"י ותוס' ובשאר ראשונים שם, ואכמ"ל.

⁴ ודברים אלה מסתברים דוקא בדעת ר"ת, דהרי הוא ניהו דס"ל, יותר משאר הראשונים, דבגדי כהונה הם חלק מקדושת כהונה וגם דהציץ הוי מבגדי כהונה. דהנה, בהגהות מרדכי (גיטין סי' תס"א) מסופר דר"ת ס"ל דבזמן שאין בגדיהם עליהם אין קדושתם עליהם אף לענין הדין ד'וקדשתו', וזה חידוש עצום. ועוד, בתוס' בנזיר (נד: ד"ה ת"ש) לגבי דין חרב כחלל איתא, וז"ל, ואור"ת דתכשיטי כלי מתכות שפיר מיקרו בגדים כדכתיב בבגדי כהונה (שמות כח) אלה הבגדים אשר יעשו וחשיב ציץ, עכ"ל. הרי דר"ת ס"ל דהציץ חשיב בגד, ועיין למשל רבנו בחיי (שמות כח: לו) דחולק, וז"ל, והנה הציץ הוא מכלל שמונה בגדי כהונה ואינו בגד אבל הוא תכשיט, ומה שיזכירו רז"ל תמיד: שמנה בגדי כהונה, הם הולכים אחר הרוב כי השבעה מהם הם בגדים שהכהן גדול מתלבש בהם, עכ"ל. עכ"פ, נמצאנו למדים דלדעת ר"ת הציץ הוי בגד, ובגדי כהונה מקדשים את הכהן, וא"כ אתי שפיר דברינו דהציץ מקדש את הכה"ג ולכן יכול להניחו בכל שעה.

ונראה מדברי רש"י דלמאן דאמר בבת אחת, הלביש לאהרן כל בגדיו ואפילו בגדי כהן גדול חוץ מן האבנט ואחר כך הלביש לכל אחד בגדיהם בזה אחר זה חוץ מאבנט, ואינו נכון – כי היאך ילביש לאהרן שאר בגדי כהונה גדולה קודם שיהא מלובש מכל ארבעה בגדי כהן הדיוט, עכ"ל הריטב"א. הרי הקשה הריטב"א דאי אפשר דהלביש את אהרן בבגדי כה"ג קודם שיהא מלובש בכל בגדי כהן הדיוט.⁵

אך דא עקא, גרסינן בירושלמי (יומא א:א), וז"ל, אמר רבי חנינה ציץ ומצנפתו של אהרן קודם לאבניטן של בנים, עכ"ל הירושלמי. הרי מפורש בירושלמי דהלביש את אהרן בציץ קודם בגדי כהן הדיוט דיליה, וזה נגד הריטב"א, וכן הקשה הגרעק"א בגליון הש"ס שם. אלא דיש לתרץ ולבאר את הירושלמי, דציץ שאני מכל שאר בגדי כהונה ולא הוי בגד בעלמא לעבודה, וכדחזינן לדעת ר"ת דאפשר להניחו גם שלא בשעת עבודה ובגבולין כיון דלבישתו מהווה חלק מעצם קדושתו, ומשו"ה אפשר להקדים את הציץ גם לבגדי כהן הדיוט, משא"כ שאר הבגדים דהוו רק בגדים בעלמא וע"כ שייך הסדר לגבייהו.

ונראה לבאר עוד, דהציץ מקדש את הכה"ג בכך דהוא קובע את נוכחותו של הכה"ג בתוך המקדש גם כשהוא נמצא מחוץ לו, ולכן ס"ל לר"ת דמותו לכה"ג להניח את הציץ במדינה ושלא בשעת עבודה. דהנה, הרמב"ם פסק דחלק מקדושתו של הכה"ג היא להיות במקדש, וז"ל (הל' כלי המקדש ה:ז), ובית יהיה לו מוכן במקדש והוא הנקרא לשכת כ"ג, ותפארתו וכבודו שיהיה יושב במקדש כל היום, ולא יצא אלא לביתו בלבד בלילה או שעה או שתיים ביום, עכ"ל. ונראה דקדושה זו קשורה דוקא לבגדי כה"ג, דהרי נקט הרמב"ם בלישנא "תפארתו וכבודו" וזה כמאמר הכתוב (שמות כח:ב) "ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת", וכדהביא הרמב"ם במצוות לבישת בגדי כהונה (סה"מ עשה ל"ג), ועיי"ש.

ולא זו בלבד, אלא דגם כשהוא יוצא מן המקדש חשיב ע"פ דין ככתוך המקדש, וכדפסק הרמב"ם בהל' ביאה"מ (א:י), וז"ל, כשם שאין הכהנים מוזהרין

⁵ ונראה לפרש דרש"י והריטב"א פליגי בעצם יסוד קדושתו של הכה"ג, דאליבא דהריטב"א הכה"ג הוא בעצם כהן הדיוט רק עם תוספת קדושה, ולפיכך לא יתכן דהלבישו בבגדי כה"ג לפני בגדי כהן הדיוט, דהרי אין להקדים את התוספת לפני העיקר, כי לא ייעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה. אבל רש"י ס"ל דקדושת כה"ג שאני בעצם יסודה מקדושת כהן הדיוט, ולא הוי בכלל מאתיים מנה, ולכן אפשר להקדים בגדי כהן גדול לבגדי כהן הדיוט. וראוי להאריך בענין זה אבל לא ייעשה כן במקומנו.

על היין אלא בשעת ביאה למקדש כך אין אסורין לגדל פרע אלא בשעת ביאה למקדש, בד"א בכהן הדיוט אבל כהן גדול אסור לגדל פרע ולקרוע בגדיו לעולם, שהרי תמיד הוא במקדש ולכך נאמר בו את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום, עכ"ל. מבואר דהכה"ג חשיב תמיד במקדש, וע"כ אסור בקריעת בגדים ופריעת ראש לעולם.⁶

ונראה דחלק מקדושת הכה"ג כנמצא בפנים ובתוך המקדש נובע דוקא מן הציץ, וכן אומר הרמב"ם במורה הנבוכים (ח"ג פרק מ"ז) בדברו על טעם איסור הטומאה לכהנים, וז"ל, ולרוב הצורך להיות כהן גדול במקדש תמיד, לאמרו והיה על מצחו תמיד, הוזהר מלטמא למת כל עקר ואפילו לאלו הקרובים, הלא תראה איך זאת האזהרה אינה כוללת הנשים, בני אהרן ולא בנות אהרן, מפני שאין הנשים צריכות בהקרבה, עכ"ל. הנה הביא רבנו את הפסוק לגבי הציץ להוכיח שהכה"ג חייב להיות במקדש תמיד, והדברים כמעט ומקשים על עצמם, דמה ענין האי להאי? אלא דע"פ דברינו נראה לומר, דהאי הלכתא דקדושתו של הכה"ג מחייבא ליה להיות במקדש קשורה דוקא לציץ נזר הקדש, כיון דהציץ מקדש את הכה"ג לענין המקום אשר זהו גופא חלק מעצם הקדושה המיוחדת לכה"ג, וכדחזינן דזה הוי דין מיוחד בכה"ג דצריך להיות במקדש, ולכן ראה הרמב"ם לנכון להביא את הפסוק הזה לומר דהוא חייב להיות במקדש, וכמשנ"ת.

ד. כהן גדול ביוה"כ

נמצאנו למדים, דהציץ אינו רק בגד בעלמא אלא הוא מקדש את הכה"ג ומהווה חלק מקדושתו, וכמו שביארנו. ולאור כל הני מילי דלעיל, אפשר לחזור ולדון בריצוי ציץ. הנה ר' יהודה ס"ל דמרצה רק כשעודהו על מצחו, ויש לשאול – מאי טעמא? והנראה, דר' יהודה סבר דבאמת לא הציץ מרצה אלא הכה"ג בכבודו ובעצמו מרצה, אבל הכה"ג צריך להיות מלובש בציץ על מנת להיות מקודש לגמרי ובר ריצוי. וכולי האי כתב רחמנא (שמות כח: לח) "ונשא אהרן את עון הקדשים", ומקרא מלא דיבר הכתוב, ואמור מעתה – אהרן עצמו נושא את עון הקדשים, ואילו החפצא של הציץ אשר מונח על מצחו אינו אלא הכשר בעלמא שמקדש את הכה"ג. וממילא, ודאי וודאי שהציץ אינו מרצה בקרן זוית, כיון דהריצוי מתקיים ע"י הכה"ג, והכה"ג אינו בקדושתו לגמרי כל עוד אין הציץ על מצחו.

⁶ וע"ע בעניינים אלו ברמב"ם (הל' כלאים י:לב) וברדב"ז שם; שו"ת בית הלוי (א:ג); שיעורי הגר"ד על ענייני סת"ם סי' כ"ט, וקונטרס עבודת יוה"כ לגר"ד דף יא:, ואכמ"ל.

אבל במה הדברים אמורים, דוקא בשאר ימות השנה, אבל ביוה"כ הרי הכה"ג מקודש להפליא ע"ז ימי הפרשה וה' טבילות וי' קידושין וכל עבודת היום אינה כשרה אלא בו ונכנס לפני ולפנים ויוצא בשלום בלי פגע, וממילא אינו צריך כלל את הציץ לקדשו, דמקודש ועומד הוא. ונראה דכך יש להבין את הרמב"ם והירושלמי, וממילא אפשר לומר הנח לכהן גדול ביוה"כ שקדושתו תמימה ושלמה גם בלי הציץ, ולכן בעצם היום הזה הכה"ג מרצה בלי הציץ, וכדבר ה' "ונשא אהרן את עון הקדשים".

והנה בתו"כ (אחרי מות, פרשה א' א: ט) איתא, וז"ל, בתוך שנאמר בציץ והיה על מצחו תמיד לרצון לפני ה' יכול יכנס בו לפני ולפנים תלמוד לומר בד ולא בציץ, עכ"ל. הרי דאיכא מיעוט דאי אפשר להיכנס לפני ולפנים מלובש בציץ,⁷ ונראה לפרש על פי דרכנו, דביוה"כ כאשר הכה"ג נכנס לפני ולפנים אין קדושתו זקוקה לציץ כלל. ואולי כך יש לבאר את דברי המאירי הנ"ל, וז"ל, וי"א שביום הכפורים מיהא הלכה כר' יהודה שלא להצריך בה רצוי ציץ הואיל ואי אפשר, עכ"ל. ויש לבאר דבריו דהכה"ג עצמו מרצה גם בלי הציץ הואיל ואי אפשר, דהיינו שהוא מופקע מדינא דציץ דוקא מפני שביוה"כ הוא נכנס לפני ולפנים וע"כ קדושתו אינה זקוקה להכשר דקידוש ע"י הציץ כדי לשאת את עון הקדשים, וכמשנ"ת.⁸

⁷ המקדש דוד (קדשים לו:א) הקשה, דמדוע אין הכה"ג יכול להיכנס לפני ולפנים עם הציץ, דהרי אין בו משום ייתור בגדים ד"הא ציץ לאו בגד הוא שהוא של זהב" (וזה כרבנו בחיי, ולא כר"ת, עיין לעיל הערה 4), ותיריך ע"פ התו"כ דאיכא מיעוט מיוחד.

⁸ ביארנו שהרמב"ם פסק כוותיה דהירושלמי, דאין קושיה בכלל מיוה"כ כיון דבדרך כלל הכה"ג מרצה והציץ אינו אלא הכשר דמקדש את הכה"ג, והרי ביוה"כ לא בעי ציץ לקדשו. ויש להוסיף בזה ע"פ הא דאיתא בהמשך הירושלמי (יומא א:ב), וז"ל, רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי יהושע בן לוי: בכל יום כהן גדול מתלבש בכליו ובא ומקריב תמיד של שחר אם יש שם נדרים ונדבו' הו' מקריבן והולך בתו' ביתו ובא ומקריב תמיד של בין הערבים ובא ולן בלישכת פלהדרין. רבי עוקבה בשם רבי יהושע בן לוי: לא היה עושה כן אלא בשבתות ובימי טובי'... מאן דאמר הציץ מרצה על מצחו מסייע לרבי יוסי בי רבי בון, מאן דאמר אפילו בזויות מסייע לרבי עוקבה, עכ"ל הירושלמי.

ופירש הטורי אבן (תגיגה יז). וז"ל, מ"ד הציץ מרצה על מצחו מסייע לר"י בר בון פי' כיון דאינו מרצה כשאינו על מצחו בע"כ צריך לעבוד בכל יום כדי שיהיה הציץ מרצה על טומאת הקדשים ומ"ד אפי' בזויות מסייע לר"ע פי' כיון דאפי' אינו על מצחו מרצה א"צ לעבוד בכל יום, עכ"ל. ומשמע מדבריו דלמ"ד הציץ מרצה על מצחו בענין גם דיעבוד הכה"ג, ולא די בלבישה גרידא, ולפי דברינו בדעת הירושלמי דהכה"ג מרצה ולא הציץ, דברים אלה מתיישבים כמין חומר.